

Ethics in architectural practice

The emergence of the consumerist society has changed the role of culture and architecture. Zygmunt Bauman wrote: *Since culture had lost its status as a necessary tool in the design, construction, and maintenance of the social order, cultural artifacts were withdrawn from the storefront, and, following improvement, made available for sale at the Shopping Centre*¹. Can we manage as a profession to survive, in view of the dissolution of criteria for beauty and usefulness, in a world of fluid values and aesthetics? Are the new, ethics-oriented architectural movements now gaining authority, such as slow architecture and sustainable design, a hope for the renewal of architecture?

This monographic issue of ARCHITECTUS, conceived as an interdisciplinary review of professional ethics merges the voices of architects, planners, philosophers and lawyers in a collection of texts structured within the three main topics:

Education in ethics for students of architecture, understood as an awakening of ethical consciousness.

Faculties of Architecture at Polish universities often entrust the teaching of professional ethics to specialists from 'outside'. Not wishing to diminish the status of the teaching of ethics as a philosophical science by individuals concerned with philosophy and meta-ethics, it seems necessary to give thought to the overall curriculum of professional ethics in architectural education. Should the teaching of ethics be based on broad reflection on universal concerns linked with responsible design, or is it sufficient to make students of architecture aware of the existence of limits to professional behaviour, leaving to them the subtleties of distinctions between right and wrong?

Ethics in design. Professional attitudes towards architecture as moral statements.

Vittorio Lampugnani states: *An architect is not only an associate of the politician and the investor; he/she does*

*not build in order that a work conforms to the world as it is, but to create a pattern. This means that an architect creates a system of values he/she believes in and represents*².

Creative architects define their professional ethics very differently. Some feel that their responsibility requires a foresight as to the future consequences of every design solution. Others, such as starchitects, demand the freedom of artistic expression and space for experimental form-finding, while leaving the burden of the various costs on the shoulders of the paying public. Others again work under the tuition of developers and create repetitive city landscapes of fenced societies. Revealing the wide range of possible design attitudes may help us understand the standpoint of an architect and define our own professional attitude to the spatial, social, environmental, and artistic questions that arise in our practice.

A model code of ethics for architects.

Only a few years after the unification of the codes of the Polish Architects' Association and Architects' Chamber of the Republic of Poland, *The Architects' Code of Ethics* is subject to pressure for change. The code derives its content from the ACE documents. It is viewed, though, as imperfect in many respects, especially as the grounds for prosecution of the most frequent offences against professional ethics. Both of the institutions mentioned above are willing to arrive at a new set of regulations for a code of ethics to be – aiming at a universal, contemporary, precise set of rules – suitable for the 21st century. Is such a code possible? How can we prescribe corporate morality? How might common ground for all architects be found?

*Professor Elżbieta Trocka-Leszczynska,
Grażyna Hryncewicz-Lamber PhD*

¹ Bauman Z.: *Szanse etyki w zglobalizowanym świecie*, Kraków 2007, p. 251.

² Vittorio Lampugnani: *Jaka powinna być architektura w XXI wieku?*, http://www.sztuka-architektury.pl/index.php?ID_PAGE=51 (01.06.2009).

Etyka w praktyce architektonicznej

Pozycja kultury, w tym twórczości architektonicznej, zmieniła się na skutek wymagań społeczeństwa konsumpcyjnego; jak pisze Zygmunt Bauman: *Odkąd kultura straciła status niezbędnego narzędzia projektowania, budowania i podtrzymywania porządku społecznego, przedmioty kulturowe zostały wycofane z frontu, a następnie w ulepszonych wersjach wystawiono je na sprzedaż w Galerii Centrum*¹. Czy potrafimy sobie radzić wobec rozprzężenia kryteriów piękna i użyteczności, w świecie płynnych wartości i estetyki? Czy znajdujące coraz więcej zwolenników prądy etyczne, takie jak odpowiedzialne, proekologiczne i powolne projektowanie (*slow architecture*) są nadzieją na odnowienie architektury?

Niniejszy numer monograficzny czasopisma ARCHITECTUS, poświęcony etyce w praktyce architektonicznej, stanowi wybór rozważań dotyczących najbardziej fundamentalnych zagadnień naszego zawodu, w ujęciu interdyscyplinarnym.

Treść artykułów wiąże się z nauczaniem, praktykowaniem lub kodyfikacją etyki profesjonalnej.

Edukacja etyczna studentów architektury, rozumiana jako wpajanie świadomości etycznej

Etyka zawodu architekta powinna nie tylko znajdować się w *curriculum* studiów architektonicznych, ale również stanowić przedmiot dyskusji w gronie akademickim i profesjonalnym. Wydziały architektury polskich politechnik pozostawiają często nauczanie etyki zawodowej specjalistom „z zewnątrz”. Nie umniejszając rangi nauczania etyki przez osoby zajmujące się filozofią i metaetyką, należałoby się zastanowić nad zbiorem treści, niezbędnych w toku edukacji etycznej. Czy nauczanie etyki powinno opierać się na szerokiej refleksji dotyczącej ogółu kwestii związanych z odpowiedzialnym projektowaniem, jak sugeruje Konrad Kucza-Kuczyński w książce-eseju: *Zawód – architekt, o etyce zawodowej i moralności architektury*, czy też wystarczy uświadomić adeptom architektury istnienie granic dopuszczalnych zachowań, pozostawiając ich własnej wrażliwości subtelne różniczenia?

Postawy etyczne w projektowaniu architektonicznym. Moralność architektury

Jak napisał Vittorio Lampugnani: *Architekt, który jest czymś więcej niż jedynie współnikiem polityków i inwestorów, nie buduje jedynie po to, aby jego dzieło pasowało do świata, ale także aby stworzyć pewien wzór. To oznacza tworzenie systemu wartości, w który wierzy i który reprezentuje*².

Twórczy architekci w różny sposób definiują swoją zawodową etykę. Według niektórych, wszystkie decyzje projektowe wymagają przewidywania dalekich konsekwencji; absolutyzując odpowiedzialność architekta zakreślają oni bardzo szerokie ramy etyki projektowej. Inni, jak architekci – gwiazdy, żądają wolności ekspresji, licencji na eksperymenty i poszukiwanie nowych form, kosztem swojego artystycznego egoizmu obarczając inwestora. Jeszcze inni, poddając się *dyktatowi rynku*, tworzą deweloperskie krajobrazy strzeżonych osiedli. Poznanie panoramy postaw moralnych w twórczości architektonicznej może stanowić podstawę do kształtowania własnych poglądów na tę kwestię.

Pytania o kształt kodeksu zawodowego.

Modele ujmowania architektonicznej praktyki w formie kodeksu

Kształt kodeksu etyki zawodu architekta wciąż jeszcze nie jest ostatecznie utrwalony. Zarówno Stowarzyszenie Architektów Polskich, jak i Izba Architektów dążą do sprecyzowania nowoczesnego i uniwersalnego zbioru zasad etycznych. Czy możliwy jest taki kodeks? Jaka powinna być jego formuła? Czy społeczność architektów jest w stanie określić wspólną podstawę zbiorowej moralności?

W efekcie wielu postępowań dyscyplinarnych prowadzone są obecnie prace nad zmianami w Kodeksie Etyki Zawodowej Architektów. Wydaje się, że uzupełnianie tego tekstu, poprzez uszczegółowienie niektórych jego paragrafów, nie daje zbyt dobrych rezultatów. Proponowany przez rzeczników odpowiedzialności zawodowej tekst wydaje się w swej całościowej wymowie mniej przekonujący od obowiązującego obecnie kodeksu. Występuje tu mieszanie dwu materii: z jednej strony – zbioru zasad ogólnych, stanowiących wykładnię etosu zawodu architekta, a z drugiej – szczegółowa i, co gorsze, niepełna lista wykroczeń przeciw kodeksowi. Jaka powinna być formuła kodeksu zawodowego architektów? Czy precyzyjny zbiór przepisów regulujących funkcjonowanie naszej społeczności jest odpowiedzią na współczesne potrzeby środowiska architektów?

prof. dr hab. inż. arch. Elżbieta Trocka-Leszczyńska,
dr inż. arch. Grażyna Hryncewicz-Lamber

¹ Bauman Z., *Szanse etyki w zglobalizowanym świecie*, Kraków 2007, s. 251.

² Tezy Vittorio Lampugnaniego *Jaka powinna być architektura w XXI wieku?*, http://www.sztuka-architektury.pl/index.php?ID_PAGE=51 (01.06.2009)